ყოველ დღიური გაზეთი

კლდე

ნაციონალური და აგრარული პოლიტიკის ორგანო

შაბათი აგვისტოს 21

(აგვისტოს 8)

1920 წელი

№ 58

ფასი 5 მან.

„კლდე“

ხელის მოწერა და განცხადებანი მიიღება
დილის 10 საათ. 2 საათამდის

ფასი წლის დამლევამდე (ფოსტის ხარჯებით)
500 მან.

განცხადებათა ფასი: 15 მ.-10 მანეთამდე სტრიქ. შემ.
ხამგლოვიარო განცხადება—250 მან.

მ ი ს ა მ ა რ თ ი:

თბილისი დამფუძნ. კრების ქუჩა № 5.

ტელეფონი 19-66

ბორჯომის წყალი

მაქვს პატივი ვაცნობო კლიენტებს, რომ ბორჯომის შუშის ქარხნის რემონტის გამო

ბორჯომის წყლის ჩამოსხმა დროებით შეჩერებულია

დამზადებული და შენახული არც მთავრობის საწყობებში და არც ჩვენს საქართველოს საწყობებში არ მოგვეპოება გარდა თბილისისა, სადაც არის არა უმეტეს ახი ყუთისა და ქუთაისის საწყობისა, სადაც არის არა უმეტეს სამოცი ყუთისა, რაიც მხოლოდ ადგილობრივ საჭიროებას დააკმაყოფილებს.

წყლის ჩამოსხმა განახლდება სულ მოკლე ხანში, რაიც ეცნობება საზოგადოებას.

კახელ მევენახეთა კოოპერატიული საზოგადოება

„კახეთი“-ს გამგეობა

აშით აცხადებს საზოგადოების წევრთა საყურადღებოდ, რომ კვირას, აგვისტოს 22-ს ამა წელს ქ. თბილისში, გოგოლის ქ. № 63, საკუთარი სახლი, დილის 9 საათზე დანიშნულია

წევრთა საგანგებო კრება

განსახილველია:

1. ექვსი თვის 1919/20 საოპ. წლ. ანგარიშის განხილვა
2. გამგეობა საბჭოს მოხსენება.
3. მამულის შეძენა და სარდაფის აშენება კახეთში.
6. მიმდინარე საკითხები.

დამფუძნებელი კრების ნაციონალისტთა ფრაქცია

აცხადებს, რომ იგი სათანადო დახმარებას აღმოუჩენს სოფლის მცხოვრებთ გლეხებს ყოველგვარ ს ა ე რ თ ო - - ს ა ს ო ფ ლ ო საჭიროებათა (ადგილ მამულის სურსათის, ეკლესიის სკოლის, გადასახადების და სხვა საქმეების) დროზე დასაკმაყოფილებლად სახელმწიფო დაწესებულებათა მიერ.

ყოველგვარი ცნობები, შუამდგომლობანი და [illegible] მასალა მიიღება,

თფილისში: გაზეთ „კლდის“ რედაქციაში დამფუძნებელ კრების ქ. № 5.

კორესპოდენტებს და თანამშრომელთ

რომელნიც მუდმივათ აწვდიან რედაქციას წერილებს პროვინციის (სოფლებისა და ქალაქ-დაბების) ცხოვრების შესახებ, ეგზავნებათ უფასოდ გაზეთი

კორესპოდენციები ნუდა იყოს მოკლე და აწერებოდეს ნამდვილი ცნობების, ფაქტების შესახებ.

იყიდება სამოსახლო

საგაბაშვილო—ახალშენში, ზომით 130 ოთხკუთხი საჟენი. ცნობების გაგება შეიძლება „კლდის“ რედაქციაში 12 საათიდან 2-მდე.

ექიმი

დ. ვ. ჯავახიშვილი

იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ დღე დილის 9—3 ს. და საღამოს 4—6 ს—დის მისამართი: მიხეილის პროსპექტი № 64. (საავადმყოფოს ახლო). ტელეფონი 14—60.

თბილისი 21 აგვისტო

გერმანიის რწმუნებულის დაბრუნების გამო.

საქართველოს მთავრობას ცნობა მოუვიდა, რომ გერმანიის დიპლომატიურ წარმომადგენლად საქართველოში დანიშნულია დოკტორი ფონ დრუფელი.

ამგვარად განახლდა საქართველოში გერმანიის საელჩოს მოქმედება, რომელიც შეწყდა მას აქეთ, რაც გერმანია ომში დამარცხდა და დროებით ზავს ხელი მოაწერა.

მას შერე რაც თბილისიდან გენერალ ფონ კრესის მისია წავიდა, გერმანიის საელჩო დახურული იყო და გერმანიის ქვეშევრდომთა ინტერესებს იცავდა სპარსეთის მისია.

მხოლოდ ეხლა როცა ინგლის—საფრანგეთთან საზავო ხელშეკრულებას ოსმალეთმაც მოაწერა ხელი.—გერმანიის უფლება მიეცა დიპლომატიური დამოკიდებულების განახლებისა ოსმალეთის მოსაზღვრე საქართველოსთან.

ყოველი ქართველი და მით უფრო ქართველი ნაციონალისტი სიამოვნებით აღნიშნავს ამ მოვლენას.

და ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ საქართველოს დიპლომატიური დამოკიდებულება გერმანიასთან ისეთ ნორმალურ ხასიათს მიიღებს, როგორც შეეფერება იმ მეგობრულ ტრადიციას, რომელიც დასტოვეს 1918 წელს ჩვენში დამოუკიდებელ საქართველოს დასახმარებლად მოსულმა გერმანელებმა.

საქართველოსა და რუსეთის კომისია სამხედრო გარანტიების შესახებ

საქართველოს დელეგაციის იმ წერილობით განცხადების საპასუხოთ, რომელიც შეეხებოდა საქართველოს რესპუბლიკასა და მოხალისეთა მთავარ სარდლობას შორის არსებულ დამოკიდებულებას, რუსეთის დელეგაციამ შემდეგი განცხადება წარმოდგინა: 1. ომი შეგვიძლია ვუწოდოთ ისეთ ფაქტიურ განწყობილებას, რომელიც გულისხმობს განუწყვეტელ მოქმედებას, მიმართულს მოწინააღმდეგის ნების ჩაქრობის წინაამდეგ მისი ცოცხალი ძალის მოსპობის საშვალებით და რომელიც თავისებურ ასვამს მებრძოლ მხარეთა ყოველ პოლიტიკურ და ეკონომიურ დამოკიდებულებას. ამიტომ სადაც არ არის ომის ასეთი მთავარი დამახასიათებელი ნიშნები იქ არ შეიძლება იყვეს ომის ფაქტიური არსებობა, და საქართველოს დელეგაციის განცხადებაში აღნიშნულ ასეთმა გარემოებებმა, როგორც არის მის ფორმალურად გამოცხადება, ცალკე სამხედრო მოქმედებანი, დიპლომატიურ დამოკიდებულებათა შეწყვეტა და ბლოკადა, შესაძლებელია კიდევ ომი არც კი გამოიწვიოს. ხდება, რომ ორი მხარე, მიუხედავათ ომის გამოცხადებისა და დიპლომატიურ დამოკიდებულებათა შეწყვეტისა მაინც ომს ფაქტიურად არ იწყებენ. ეს კიდევ არ ნიშნავს ნამდვილ ომს და სამხედრო მოქმედებას თუ კი ეს მოქმედებანი არ იქნება მიმართული მოწინააღმდეგის ნების ჩაქრობისაკენ. ასევე არ ნიშნავს ომს ბლოკადა, რომელიც შეიძლება იყვეს ეგრეთ წოდებული „მშვიდობიანი“ ამიტომ საქართველოს დელეგაციის მიერ აღნიშნული ნიშნები, რომლებიც თითქოს, ახასიათებენ ომს, არ სცილდება თვით დახმარების ფარგლებს, რომელიც საერთაშორისო სადავო საკითხ[illegible] უომროდ გადაწყვეტის ერ[illegible] ლებათაგანს წარმოადგ[illegible] ლებას არ ეწინაა[illegible] რომ ხშირად [illegible] ზემოაღნიშ[illegible] იქ[illegible] მა[illegible] გადაწ[illegible]

3. [illegible]

[illegible] თველოს დ[illegible] ში წამო[illegible] მენტს არ[illegible] ტი[illegible] გა[illegible] და[illegible] კი[illegible] რო[illegible] გა[illegible] წე[illegible]

უკანასკნელი ცნობები

პოლონელებმა კონტრშეტევით 50 მილით დასწიეს ვარშავიდან რუსები.

—

საბერძნეთი სომხეთის მანდატს იღებს.

—

მოკავშირეებმა რუსეთის შავი ზღვისა და აზოვის ზღვის ნაპირების ბლოკადა განაახლეს.

—

ქემალ-ფაშის შტაბი აცხადებს—აზრუმიდან ყარსზე შეტევას დავიწყებთო

—

მსოფლიო პატრიარქატში მოისმინეს ტრაპიზონის მიტროპოლიტის ქრისანფის მოხსენება საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ.

თაა დაკავშირებული საერთაშორისო უკუღმართ გართულებასთან, დამფუძნებელი კრება ადგენს:

1. დაევალოს მთავრობას შემოდგომის სესიის დაწყებისათანავე წარმოუდგინოს დამფუძნებელ კრებას კანონ-პროექტი რესპუბლიკის უმაღლეს ეკონომიურ საბჭოს დაარსებისა, რომლის დანიშნულება იქნება შედგენა ერთი მთლიან ეკონომიურ-ფინანსიურ გეგმისა და რომელშიც წარმოდგენილი იქნება რესპუბლიკის ყველა სასიცოცხლო ძალები, აგრეთვე სპეციალისტები ყველა დარგებისა;

2. იქნეს მთავრობის მიერ შემდეგი ზომები მიღებული: ა) დაცული იქნას სწორწონიანობა სახელმწიფოს შემოსავალსა და გასავალს შორის; ბ) ადგილობრივ თვითმართველობათ სესხი მხოლოდ წარმოებისათვის ეძლეოდეს და ისიც მაშინ, როცა განზრახული დარგი წარმოებისა წინასწარ არის შესწავლილი და შეფარდებული რესპუბლიკის ეკონომიურ მდგომარეობასთან და ტეხნიკის განვითარებასთან; გ) დაჩქარებით წარმოდგენილ იქნას კანონპროექტი ადგილობრივ თვითმართველობათა საბიუჯეტო უფლებისა და, სანამ ეს კანონი მიღებული არ არის, გაეწიოს ადგილობრივ თვითმართველობათ ხაზინიდან დახმარება მმართველობის აპარატის მკვიდრ ნიადაგზე დასაყენებლათ; დ) ცენტრალურ და ადგილობრივ მმართველობის ორგანოები რაც შეიძლება გამარტივებულ და ხალხისათვის ადვილათ მისაწდომი იქნეს,—და გადადის მორიგ კითხვებზე."

ბორჩალოს ქართველთა შუამდგომლობა

ქართ. სოქველმოქმედო საზ.-ბის ბორჩალოს განყოფილებიდან (ს. ბაშკიჩეტი) ნაციონალ ფრაქციამ შემდეგი თხოვნა მიიღო:

„წარსულ მკათათვეს, სეტყვამ თრიალეთში (ბაშკიჩეტის უბანი) გაანადგურა მოსავალი ათი სოფლისა: ყალამშიის, ბოსლების, ძველი დუმანისის, ვარდისუბანის, ბალიჩის, დუნუსის, შინდილარის, იაგუბლოს მიჯის.

იაგუბლოსა, და შინდილარში ცხოვრობს 200 კომლი მაჰმადიანი, ბაშკიჩეტში 80 კომლი უკრაინის დუხობორი, ბოსლებში, დიდ დუმანისში და ბოლნისში 150 კომლი ქართველია. ყველა სოფლებში არეული არიან სომხები და ქართველები. მხოლოდ, მიჯაში და ყალამშაში მარტო ქართველები ცხოვრობენ. (მიჯაში— 60 კომლი და ყალამშაში—72 კომლი).

ყალამშას დათესილი ჰქონდა 3270 ფ. 396 ნახ. დღიურში. მოსავალს ელოდნენ 17, 715 ფუთს, თითქმის ოცდახუთ მილიონის ღირებულს.

დღეს კი ამ სოფლების მოსახლეობა ღვთის ანაბარად დარჩა. შიმშილი კარს ადგიათ და აღარ იციან რა ქნან. მათ უკვე დაიწყეს ჰყიდვა საქონლისა და მით პურის შეძენა ქვემო ბორჩალოში, მაგრამ იქიდან პურის გამოტანის ნებას ერობა არ აძლევს. მიუხედავად ასეთ უბედურობისა, უკვე შეუდგენ დიდ ხვნას. მარტო ყალამშიის 72 კომლს დასჭირდება სათესლედ 2790 ფუთი და წლის ხარჯად 1500 ფ.

მუხლმოდრეკილნი გთხოვთ გვიშუამდგომლოთ მთავრობასთან რანაირ პირობებშიაც გინდ იყოს დაკმაყოფილდეს ეს დაზარალებული ხალხი სათესლე პურის და ქერის თავისუფალი შეტან—გამოტანით საქართველოს სოფლებში. სხვა სოფლების ზარალსაც წარმოვადგენ.

საბჭოს თავმჯდომარე:

კ. სვიმონიშვილი.

დეპეშები.

პოლონელების შეტევა.

ლონდონი. აგვისტოს 18. პოლონელების წინააღმდეგ შეტევა დაიწყეს. თანახმად ლონდონში მიღებულ ცნობებისა, რუსები უწესოდგოთ გარბიან. პოლონელებმა შეინარჩუნეს ქალაქ ვარშავის აღმოსავლეთით, ჩრდილოეთით და ჩრდილო-დასავლეთით 16 მილზე მდებარე პოზიციები.

ვარშავის გადარჩენა

პოლონეთის ჯარი, იბრძვის წარმატებით სამხრეთით ლიუკოვის (?) რაიონში პოლონეთის ჯარმა საგრძნობლად წინ წაიწია. ვარშავა პირდაპირი საფრთხისაგან უზრუნველყოფილია. პოლონელთა მოხერხებულ კონტრშეტევამ ნარევის ჩრდილოეთით და გრაუდენცის მიდამოებში კრიტიკულ მდგომარეობაში ჩააყენა დანციგის დერეფნამდი მიღწეული საბჭოთა ჯარი.

პოლონეთ-რუსეთის კონფერენციაზე.

ივნიგ „სტანდარდის“ სპეციალური კორესპოდენტი იუწყება: სარწმუნო წყაროებიდან მიღებულ ცნობით პოლონელები იბრძვიან საბჭოთა რუსეთის მიერ მოთხოვნილ განიარაღების წინააღმდეგ. პოლონეთი განიარაღების მომხრე მაშინ იქნება, თუ ერთ და იმავე დროს რუსეთის განიარაღებაც მოხდება.

პოლონეთის წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ ისინი იმ ლონისძიების მიღებაზე უარს იტყვიან, რომელსაც მიზნათ ექნება რუსეთ გერმანიის დამოკიდებულების განახლების გაადვილება პოლონეთის გზით.

რუსეთი აზერბეიჯანის შესახებ.

ლონდონი. აგვისტოს 9. „დეილი ქრონიკლი“ იუწყება: ინგლისის მთავრობის წინადადებაზე, რომ ინგლისში დატყვევებული რუსები გაეცვალათ ბაქოში დატყვევებულ ინგლისელებზე. მოსკოვის მთავრობამ უპასუხა, რომ ისინი დატყვევებულნი არიან აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში და ამიტომ ჩვენ პასუხს ვერ მოგცემთო, მხოლოდ გაცნობებთ, რომ ბაქოში დატყვევებული ინგლისელები კარგ პირობებში იმყოფებიანო.

სიძვირე იტალიაში და ინგლისში.

რომი, აგვისტოს 9. „კორიერე დელა-სერა“ იუწყება: ინგლისში ცხოვრება გაძვირდა შედარებით ომის წინანდელ დროსთან 3 ნახევარჯერ, იტალიაში კი 6 ნახევარჯერ. ცხოვრების გაძვირებამ, ნამეტურ უმაღლეს წერტილს მიაღწია ინგლისში მარტში და იტალიაში—აპრილში. ამის შემდეგ ფასები თანდათან დაეცა. ივნისის ბოლო რიცხვებში ფასები 6 პროც. დაიწია, იტალიაში კი 10 პროც. შემჩნეულია, რომ ინგლისში საქონლის ფასები კლებულობს. იტალიაში არ იაფდება მადანი, ლითონი და მანუფაქტურა, სურსათი და პირველ მოთხოვნილების საგნები კი ძვირდება. საერთოდ ის საქონელი იაფდება იტალიაში, რომელიც უცხოეთში გააქვთ.

სიკვდილით დასჯა რუსეთში.

პარიზი, აგვისტოს 10 „ტანი“ იუწყება: გერმანულ—სოციალისტთა პრესა აქვეყნებს რუსეთის რევოლიუციონური სამხედრო საბჭოს განკარგულებას, რომლის თანახმად პოლონეთის ფრონტზე უნდა გაძლიერდეს სიკვდილით დასჯა დეზერტირებისა და უფროსისადმი დაუმორჩილებლობისათვის.

აზერბაიჯანის დელეგაციის განცხადება.

სპაას კონფერენციაზე.

გაზ. „Temps“ ის ცნობით, აზერბაიჯანის რესპუბლიკის დელეგაციამ სპაას კონფერენციას წარუდგინა ორი მემო-

„ვახტანგიანი“

...როვანში, სანდრო გედე-...ჯახში მრავალ ისტორიულ ...რის ვიპოვეთ დიდი კრებული ... ა) ვახტანგიანი; ბ) სპილენძის ... გ) თეიმურაზ I-ის მაჯამები; დ) ...თურავიანი; ე) სამთავრიო.

... კრებული ჩასმულია შავი ხის ყდაში, ...აწერილია ლურჯ ქაღალდზე მრგვალი მხედრულით, და ეკუთნის მე XVIII საუკ. მიწურულს.

აშიაზე მინაწერებიდან სჩანს, რომ ეს წიგნი გადაწერილია ნინო ზედგინიძის მიერ ჩვენ ვაპირობთ „ვახტანგიანის“ ცალკე წიგნად გამოცემას, რომელშიც ვრცლად ვილაპარაკებთ პოემაზე, აქ კი მას კონსპექტიურად შევეხებით.

პოემის ავტორი თავის თავს არ ასახელებს. ერთს ტაეპში თავს ულირსად სთვლის და დასძენს:

„ვით მთხზველ იყო ამ ამბვისა ხელყოფა და ლექსით წყება, სირეგვნითა მოვინდომე ასრე მცირე რიტორება, მეცნიერმან ვინც იხილოთ, ბრძანოთ ჩემი შებრალება, ამისთვის რომ უცოდინარს, არ მართებდა შემართება“.

პოემის ავტორი უნდა იყოს ვინმე ფავლენიშვილი, რომელიც რეულა ვახტანგ VI-ის ამალაში რუსეთში გადასახლების დროს. ამას გვაფიქრებინებს შემდეგი ტაეპები:

„განაყოფი, ჩემი ორი სამსახურის მონხლომებით, ფავლენიანი იახლენ სამოვნოთ, არ მოშორებით.“

შემდეგ:

„ჩემი გკადრო, ძველად მედვა პატრონთ ხლება უშორებად, მამაპაპათ გვარტომობით დაგდებული მე ანდერძად. ემცნათ შვილნო, ვინც იცოცხლოთ, ემსახურეთ პატრონს ნებად. ძმა ვიყვენით ოთხი, უთხარ: სიტყვა ეს ვქნათ აღსრულებად.“

„ქალი და კაცი ვიყავით ათას ორასი სწორები.“ „მეორე დღეს მთა გადავლეთ“, „შეგვიწუხდა, ვის რომ ჰყვანდა რძეთ მწოვარი საძვანეთ,“ „მივედით, ნაღარათ ცემა, ხმანი გვესმოდა ქუხისა.“

ვინ არის ეს ფავლენიშვილი?

ხომ არ არის ის ფავლენიშვილი, რომელსაც იხსენიებს არჩილ მეფე 1647—1712 წ. (იხ. წ. კ. მუზ. ხელნაწ. № 426) ამ სიტყვებით: „ჯაგლაგსა ფავლენიშვილსა არვინ ათხოვებს ყურსაო, მას ვერცხლი დაუმსხვრევია, და ველარ დაუყურსაო.“

(„კარი მეორე. ძველთა და ახალთა საქართველოს მელექსეთა“).

თუ ეს არჩილის მიერ ნახსენები ფავლენიშვილია, მაშინ პოემის დაწერის დროს ავტორი უკვე ხანში შესული იქნებოდა. მას რასაკვირველია, სხვა თხზულებებიც ჰქონია ჩვ ნის აზრით, ეს პოემა უნდა იყოს დაწერილი პოეტის სიცოცხლის შემოდგომაზე. არჩილი კი ალბად ლაპარაკობს მის ახალგაზდურ თხზულებებზე, რომელთაც უსათუოდ ექნებოდათ ახალგაზდური ნაკლი და უცადობა.

პოემა დაუთავებელია. ჩვენის აზრით პოემის წერაზე პოეტი გარდაცვლილა. პოემა დაწერილია საქართველოში რადგან ავტორი, საქართველოში დაბრუნებულა. („შევრს ხომ იქ დარჩა სამსახურს, მისთვის არ უყვეს კლებანი“).

მართალია, პოემა ვერ არის გამართული, მაგრამ ჩვენ აქ სრულიადაც არ გვაინტერესებს პოეტური მხარე პოემის, რაც, საზოგადოდ, მე-XVII ს. მეტად დაბლა იდგა ქართულ ლიტერატურაში. სამაგიეროდ, შეგვიძლიან თამამად ვსთქვათ, რომ ეს „მეფეთა ცხოვრება“ განუკვეთელი ნაწილი იქნება „ქართლის ცხოვრებისა“, ისე როგორც „არჩილიანი“, „დიდმოურავიანი“ და ფაშო ბერტყაძის პოემა გიორგი XI-ზე (1675—1688. 1691—1695, 1709).

მართალია, დავით გურამიშვილსაც საკმაო მასალა აქვს ვახტანგ VI-ის რუსეთში გადასახლებაზე, მაგრამ იგი გადმოგვცემს სხვის ნახულს, აქ კი „ვახტანგიანის“ ავტორი თითონვეა მონაწილე ვახტანგ მეფის ექსპედიციის. მაშასადამე მისი ცნობები არის ნათელი, სარწმუნო.

პოემა იწყობა: კარი პირველი. მეფეთ ცხოვრება. „ისმენდით ყოველნი“. ჯერ ეხება სათითაოდ: შანაოზს, არჩილს, გიორგის უფრო კი ვრცლად: ვახტანგ VI-ის ოჯახობას და მის ძმებს. ბატონიშვილი (ისტორიკოსი) ვახუშტი ასეა დახასიათებული:

„ვახუშტი ქრისტეს მოსავი მის მცნებაზედა დარგული მწვე მეცნიერი ცოდნისა, ყველაში შესწევს ძალ-გული სულ აღასრულა ყოველი, სწავლა ლათინთა ფრანგული“ და სხ.

პოემა ეხება ვახტანგის მეფობის პირველ წლებს და სპარსეთ-ოსმალეთის არევას საქართველოს გარშემო. ამ დროს რუსეთიდან მოდის ჩაფარი „დიდის რუსეთის მპყრობელის“ რომელიც ვახტანგს კავშირს სთხოვს და აცნობებს, რომ „მტრის საზღვარზედა ჯარი მითქს მაგრობენ ვით ქვიტკირები.“ ვახტანგი სასწრაფოდ იბარებს ძმას სვიმონს და შვილს ბაქარს სათათბიროდ.

თათბირი ხდება ცხინვალთან ს. ალში. „სამი ძმა და ორი შვილი არჩევს საქმეს წყნარს, არ მალებს. რა მივსწერით ხემწიფესა, ღმრთის მოყვარეს, გულით სალებს. შეკრეს, ხლებს შეუ...ულეს, ხვაშიადი მწვე დამალეს.“

„... ...რც უჯობდათ, ისე ქნეს წიგნისა მიხაკულობა, ჯარისა წინ დაბარება არავინ შეიძლოს მტერობა.... სადაც მოვიდნენ ურუმნი მას უყოთ განამტვერობა.“

ვახტანგმა ისე ჩაგზავნა ქაღაქს. ურუმთ გაიგეს შიკრიკის წასვლა რუსეთს, თუმცა ეს მეტად საიდუმლოდ იყო დაცული.

„დაავედრეს გზის სიფრთხილე, ჩქარათ რეპა.“

ვ. ლეონიძე,

(დასასრული იქნება).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რანდუმი, რითაც მიაქცია ყურადღება, ადერბაიჯანის დღევანდელ მდგომარეობაზე.

პირველ მემორანდუმში დელეგაცია არკვევს ადერბაიჯანის დღევანდელ ვითარებას და იმ მიზეზებს, რომლითაც ბოლშევიკებს ოკუპაციის საბაბი მიეცა. ბოლშევიკები დაჰპირდნენ ეცნოთ ადერბაიჯანის დამოუკიდებლობა, მაგრამ ტერორის საშუალებით, მათ მალე დაჰპირეს მმართველობის სადავე. ისინი ჰხვრეტდნენ მინისტრებს, ინტელიგენციას, სახელმწიფოებრივ პირებს და ხალხს წაართვეს უკანასკნელ საზრდო, რის წართმევაც კი შეეძლოთ.

ბოლშევიკებმა განაცხადეს, რომ მათ სჭირდებათ ნავთი და მისთვის დაიპყრეს ბაქო.

ადერბაიჯანი მზად იყო შეთანხმებოდა ბოლშევიკებს, მაგრამ მათ იმპერიალისტური მიზნები აღმოაჩნდათ.

მეორე მემორანდუმში ადერბაიჯანის დელეგატები თხოულობენ, რათა ისინიც იქმნენ დაშვებულნი მომავალ ლონდონის კონფერენციაზე, რომელმაც უნდა მოაწესრიგოს ჩრდილო რუსეთთან მოსაზღვრე ქვეყნების ურთიერთობანი.

კონფერენციაზე მონაწილეობის მისაღებად არიან მოწვეულები: ფინეთი, ლატვია, ლიტვა, პოლონეთი.

კონფერენციაზედვე უეჭველად უნდა მიიწვიონ ამიერ კავკასიის რესპუბლიკების წარმომადგენლები და მათ შორის ადერბაიჯანიც, რათა გამოსთქვას პროტესტი და ანტანტას დახმარება სთხოვოს. წინააღმდეგ შემთხვევაში ადერბაიჯანის ხალხი განადგურდება.

ადერბაიჯანის დელეგაცია მიიღო იტალიის საგარეო მინისტრმა სფორცამ და ბელგიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა გიმანსმა და ადერბაიჯანს თანაგრძნობა გამოუცხადეს.

ქრონიკა.

რკინის გზის ახალი ტარიფი.

ტარიფი გადიდებულია მხოლოდ ადგილობრივ მიმოსვლაზე კახეთის რკ. გზაზე გადასახადის ფასი, რომელიც 100 ჯერ იყო გადიდებული, გადიდებულია 150-ჯერ. გადასახადი ხილის გადატანაზე რომელიც გადიდებული იყო 150-ჯერ გადიდებულია 180-ჯერ.

ფასები, რომელიც არსებობდა 20 აგვისტომდე მგზავრების გადაყვან-გადმოყვანაზე, წარმოადგენდა 60-ჯერ გადიდებულს 1017 წლ. ივნისში არსებულ ფასებთან შედარებით. (დ. ს.)

ე. გეგეჭკორის გამგზავრება.

ბათუმის ოლქის განსაკუთრებული კომისარი ვ. ჩხიკვიშვილი დაბრუნდა არტვინიდან თავის მოვალეობის ასრულებას შეუდგა. აგვისტოს 18 ხულოდან ბათუმში ჩამოვიდა გარეშე საქმეთა მინისტრი ე. გეგეჭკორი ამასთანავე ჩამოვიდნენ მომარაგების მინისტრის ამხანაგები. ჭავჭანიძე, გარეშე საქ. მინ. ამხანაგი კ. საბახტარაშვილი, სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბის უფროსი ვ. ჯუღელი და სხ. საღამოს 5 საათ, ე. გეგეჭკორი ინგლის სამხედრო გემით „სპელით" ბათომიდან კონსტანტინოპოლში გაემგზავრა.

ამასთანავე საზღვარ გარეთ გაემგზავრენ: მომარაგების მინისტრის ამხანაგი ი. ჭავჭანიძე და დ. ღამბაშიძე. გეგეჭკორის პატივსაცემლად გემის გასვლისას სანაპირო ზარბაზნებიდან რამოდენიჯერმე გაისროლეს.

თეთრი ქერი

ფოთში მომარაგების სამინისტროს სახელზე თეთრი ქერით დატვირთული გემი მოვიდა. ქერის რაოდენობა 110—120.000 ფუთს უდრის. აგვისტოს 11 დაიწყეს გემის გადმოტვირთვა.

ხონის რკინის გზა

ქუთაის-წყალტუბო-ხონის რკინის გზას ლიკვიდაცია უყვეს; ერობა უკვე შეუდგა დროებითი ლიანდაგის რკინის ალაგებას და გასწმინდა გზა სადგურიდან თეთრ ხიდამდე,

ახალქალაქის ერობა

ახალქალაქის მაზრის ერობის ხმოსანთა პირველი ყრილობა დანიშნულია ქ. ახალქალაქში კვირას 22 აგვისტოს დღის 12 საათზე

ახალციხის ერობა

ახალციხის სამაზრო ერობის ხმოსანთა ყრილობა დანიშნულია 28 აგვისტოს, დღის წესრიგი: 1) მომრიგებელ-მოსამართლეთა არჩევა. 2) გამგეობის მე-5-თე წევრის არჩევა. 3) მთავრობის ხესხის აღების შესახებ. 4) შტატების განსჯა. 5) მიმდინარე კითხვები.

სიღნაღის ერობის ხაწყობა

გასული წლის ბოლოს სიღნაღის სამაზრო ერობის ეკონომიურმა განყოფილებამ მოახდინა ანკეტა თუ რამდენი სასოფლო-სამეურნეო მანქანა და იარაღია საჭირო მაზრის მცხოვრებთათვის. 26 თემიდან პასუხი მისცა მხოლოდ 15 თემმა და აღმოჩნდა, რომ საჭიროა მათთვის.

1) გუთანი 3000 ცალი, 2) სამკელი 100 ც. 3) სათიბი 100 ც. 4) სალეწი მანქანა 50 ც. 5) ტრაქტორები 20 ც. 6) სათესი 50 ც. 7) სანიავებელი 100 ც. 8) სარკველი 20 ც. 9) საცეხვი 100 ც. 10) ვერმორელი 500 ც. 11) მორტირი (სეტყვისათვის) 20 ცალი, როგორც სჩანს მანქანების მოთხოვნილება ერთობ დიდი ყოფილა. ერობამ იცოდა ეს და ამიტომაც მეოთხე ხმოსანთა ყრილობაზე (30—VI—4VII—20 წ.) დასვა კიდეც საკითხი სამაზრო-სამეურნეო საწყობის გახსნის შესახებ.

ჭიათურა-საჩხერის კოოპერაცია

ჭიათურა-საჩხერის რაიონის კოოპერატიულ კავშირში 1920 წლის 1 იანვრისთვის შედიოდა 35 კოოპერატივი. ბალანსი კავშირის არის 5.200000 კავშირის თაოსნობით დაარსდა სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოება.

რუსთა ეროვნულ საბჭოში.

რუსთა ეროვნული საბჭო საქართველოს მოქალაქე რუსების ყრილობის მოსამზადებელ მუშაობას შეუდგა. ყრილობის მოწვევა მიმდინარე წლის ნოემბერში არის განზრახული. (დ. ს.)

მუშებისა და მოსამ სახურეთა მომარაგება.

თანახმად მუშათა მაგიდის ცნობისა მთელი რესპუბლიკის მუშების და მოსამსახურეების დასაკმაყოფილებლათ საჭიროა: შაქარი—6250 ფუთი, ბრინჯი—12. 500 ფუთი, ასანთი—290,000 კოლოფი, საპონი -6250 ფუთი ჩაი 800 ფუთი, მარილი-12,500 ფუთი, ამ რიცხვში არ შედის მანუფაქტურა, ნახშირი, შეშა ნავთი ქართოფილი და ლობიო.

კახეთში

(დეპეშა).

გურჯაანიდან შემდეგი დეპეშა მოგვივიდა: 15 მარიამობის თვეს ს. ბაკურციხის თემის გამგეობის ინიციატივით შესდგა დავით ვაჩნაძის თავმჯდომარეობით პირველი შეერთებული კრება კახელ და იმერელ მომიჯნავე სოფლების წარმომადგენლებისა ალაზან გაღმა მამულების ა-ყოფის და საზოგადო მიჯნის დადების შესახებ:

ამ ფრიად მნიშვნელოვან კრებას მრავალი ხალხი დაესწრო.

კრებამ აირჩია განსაკუთრებული კომისია, რომელსაც მიანდო აღნიშნული საქმის მორიგებით დამთავრება.

მუნჯიშვილი.

ჯამაგირების მომატების ნუსხა

დამტკიცებული სატარიფო პალატის პრეზიდიუმში

ძველი ჯამაგირი	მომატებული ჯამაგირი
2000	4000
2050	4100
2100	4200
2150	4300
2200	4400
2250	4500
2300	4600
2350	4700
2400	4800
2450	4900
2500	5000
2550	5050
2600	5100
2650	5150
2700	5200
2750	5250
2800	5350
2850	5450
2900	5550
2950	5650
3000	5700
3050	5750
3100	5800
3150	5850
3200	5900
3250	5950
3300	6000
3350	6050
3400	6150
3450	6250
3500	6300
3550	6350
3600	6400
3650	6450
3700	6500
3750	6550
3800	6600
3850	6650
3900	6700
3950	6750
4000	6800
4050	6850
4100	6900
4150	6950
4200	7000
4250	7050
4300	7100
4350	7150
4400	7200
4450	7250
4500	7300
4550	7350
4600	7400
4650	7450
4700	7500
4750	7550
4800	7600
4850	7650
4900	7700
4950	7750
5000	7800
5050	7850
5100	7900
5150	7950
5200	8000
5250	8050
5300	8100
5350	8150
5400	8200
5450	8250
5500	8300
5550	8350
5600	8400

კორესპონდენცია

ყაჩაღები ბაკურიანის გზაზე.

8 მარიამობისთვეს დილით 6 საათზე ორი ურმით დატვირთული ხუთი ამხანაგი გამოვემგზავრენით ქ. ახალქალაქისაკენ. კომისარიატის კარებთან რომ გამოვიარეთ, შეგვაჩერა მილიციონერმა და ამდროსვე შეატყობინა კომისრის თანაშემწეს სერგო მიქაბერიძეს. მიქაბერიძე იმ წამსვე ჩვენთან დაიბადა—მოგვთხოვა დოკუმენტები ჩვენი ვინაობისა, დაწვრილებით გამოგვკითხა ვის რა საქონელი მიგვქონდა.

როცა გაიგო, რომ ურემზე მანუფაქტურა აწყვია, განაცხადა რომ მანუფაქტურის გაშვება ყოვლად შეუძლებელია. იმიტომ, რომ მას ბორჯომიდან ერობამ ტელეფონით მოსთხოვა—ურიებს მოაქვთ მანუფაქტურა და არ გაუშვათ-შეაჩერეთ, ჩვენ რომ უთხარით, რომ შევეკითხებით ბორჯომში ერობას ნუ თუ ერობამ მაგისთანა განკარგულება გასცათქო, მაშინ მიქაბერიძემ ნება მოგვცა წამოსვლისა ახალქალაქისკენ. მან შეგვაჩერა კარებზე ორი საათი. გამოვიარეთ ოთხი ვერსი ბაკურიანიდან და უკან დაგვედევნენ ორი შეიარაღებული კაცი. ჩვენ ჯერ მილიციონერები გვეგონა, მაგრამ, როცა მოვიდნენ ახლოს, გვიბძანეს: შესდექით! არ გაინძრეთ—თორემ დახოცილი იქნებითო. უკან ოც საჟენზე გამოჩნდა მესამე კაცი, რომელიც იყო დარაჯათ. ერთმა მათგანმა მოგვიშვირა რევოლვერი მაუზერი და მეორემ დაგვიწყო ჩხრეკა. ძმებს ებრაელებს ისხაკ და ოსეფ კაცობაშვილებს გამოართვეს ნაღდი ფულათ 60.000 მან., ორი ოქროს ბეჭედი და ორი ცალი (15 ფუთი) მანუფაქტურა, ამერიკა და ჩითეულობა.—ვაჭარს ხაჩატურ კარაპეტიანცს გამოართვეს 12000 მან., სტუდენტს ლევან მარანჯიანცს გამოართვეს 11500 მან., პორტმანი და საპარცხელი, მხოლოთ უკან დაუბრუნეს 1500 მან. პორტმანი და სავარცხელი. მოხელეს საგენტი ნადირაძეს გამოართვეს 7000 მან. სავარცხელი და რეზინკა.

როცა მორჩნენ გაცარცვას, ჩვენ მივთავაზეთ არაყი და ღვინო. ერთი ბოთლი არაყი და ხუთი ბოთლი ღვინო გამოვცალეთ—ერთმანეთის სადღეგრძელოები ვსვით. პოლიტიკაზე ვილაპარაკეთ—გვითხრეს ჩვენ ბოლშევიკები ვართო. რუსები ქალაქში არ ჩამოვიდნენო. ქართველების მთავრობა ერთად ამოსაწყვეტიაო. ცოტა მოგვიცადეთ რა გიყოთო. ლაპარაკობდნენ ქართულათ და რუსულათ. ლაპარაკზე ეტყობოდათ ოსები უნდა ყოფილიყვნენ. ბოლოს გაგვაფრთხილეს უკან არ დაბრუნდეთ, არავის გამოუცხადოთ ეს ამბავი, თორემ მოკლული იქნებითო—ერთმა გამოგვაცილა ას საჟენამდის და უკან დაბრუნდა. ჩვენც გამოვსწიეთ ახალ ქალაქისკენ და მეორე დღეს ძლივ ჩამოვედით ახალქალაქში. ს. ნადირაძე.

ოსების ჩივილი

თბილისის მუშა ოსებს ძელახლა მიუმართავთ მთავრობის თავმჯდომარისადმი განცხადებით, რომელშიც ხაზგასმით აღნიშნავენ სრულ გაურკვევლობას და უმწეობას, რომელშიაც ჩაუგდია "სამხრეთ-ოსეთის" მთელი მოსახლეობა გადაწყვეტილებას მათი გადასახლების შესახებ.

დელეგატები სთხოვენ მთავრობას გააცნოს მათ ოფიციალურათ, თუ რა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ზომების გატარება გადაწყვეტილი „სამხრეთ ოსეთში“;

ნუ მიეცემა ნება ადგილობრივ მმართველებს მთავრობის გადაწყვეტილების ნაცვლად თავისი საკუთარი ზომები გაატარონ „ოსეთში“;

მიეცეს ოსებს, და მუშა-ოსებს განსაკუთრებით, დრო და საშუალება აუჩქარებლად და ცხოვრების უეცრად დაუნგრევლად მოემზადონ გადასახლებისათვის.

რომ ცხინვალში მომქმედ კომისიაში დაშვებულ იქნან სამი წარმომადგენელი მუშა-ოსების...

საფეიქრო კურსები.

15 აგვისტოდან დაიწყებს მუშაობას ქ. თბილისში შინა-მრეწველობის განყოფილების,—კალათების საწნავი და ბამბუკის ავეჯის დამამზადებელი სახელოსნო შკოლა.

შინა მრეწველობის განყოფილებას აზრად აქვს შეასწავლოს მსურველთ ყოველგვარი ავეჯის დამზადება, რომელთა დასამზადებელი მასალა ჩვენს ქვეყანაში ბევრი მოიპოვება.

ასწავლიან როგორც სხვადასხვა გვარი კალათების დაწვნას, აგრეთვე სკამების, მაგიდების, სავარძლების და სხვების დამზადებას, რომლებზედაც დიდი მოთხოვნილებაა.

დიდად სასარგებლო იქნება, უკეთუ სამაზრო ერობები გამოგზავნიან თავიანთ კანდიდატებს ამ სასარგებლო ხელობის შესასწავლად. ასეთი საშუალებით შემდეგ ადვილათ მოსახერხებელი იქნება ამ ხელობის სოფლად გავრცელება.

მოწაფენი მიიღებიან არა ნაკლებ 15 წლისა და თავისი ხარჯით.

შინა-მრეწველობის განყოფილება.

სახელმწიფო კონტროლის მოხსენებიდან

1919 წლის ბიუჯეტი

ფაქტიური კონტროლი.

კერძოდ მოკლედ ვრაცხ თავს უფრო ფართოდ შევჩერდე, კონტროლში დაგროვილი ცნობების თანახმად, ზევით მოხსენებულ აქტების გარდა, იმ ფაქტებზედ, რომლებიც შეეხებიან მიწადმოქმედებისას მიწის დროს სამეურნეო მოქმედების და 1919 და 1918 წლების ბიუჯეტის მოქმედების დროს.

მიწადმოქმედების სამინისტროს მოქმედება ერთ უდიდეს,—სახელდობრ აგრარულ, რეფორმის გატარების დროს პირველდელ დასაწყისში გამოიხატებოდა იმაში, რომ მიეღო მსხვილ მემამულეებისაგან დაწესებულ ნორმაზედ ზედმეტი მიწები და გაენაწილებია უმიწაწყლო იცხოვრებლებს შორის დროებით სასარგებლოდ. ეს მუშაობა უნდა დასრულებულიყო 1919 წლის დასაწყისშივე, მაგრამ მხოლოდ ზოგიერთ რაიონებში მიწის მიღება ამ წლის პირველ ნახევარში დასრულდა და მხოლოდ და მიწადმოქმედების სამინისტრო 1919 წლის 28 თებერვლის კანონის თანახმად შეუდგა სახელმწიფო ფონდის გლეხებზედ გადაცემას.

თუმცა მიმღები კომისიები მრავალ რიცხოვანი და დიდ შტატებიანი იყვნენ, მაგრამ მუშაობა ძალზე ნელა სწარმოებდა. ცნობების თანახმად 1919 წლის პირველ ნახევარში ყოფილ თბილისის რვა მაზრაში მიღებული იყო 330.342 დესიატინა, ქუთაისის გუბერნიის შვიდ მაზრაში 67.297 დეს. და სოხუმის ოლქის სამ რაიონში 27.807 დეს. ამრიგად სულ საქართველოს ტერიტორიაზედ სახელმწიფო ფონდში გადავიდა 429.517 დეს. და მასთან მიღება მხოლოდ თელავის, თიანეთის და თბილისის სამ მაზრაში იყო დასრულებული. კომისიების მუშაობა არ იყო გათვალისწინებული და არც სამიწო ფონდის სწორი რაოდენობა იყო გამოყვანილი, მაგრამ მიუხედავათ ამისა მიწად მოქმედების სამინისტრომ თავისუფლად იწყო ჯერ კიდევ მიღებულ მიწების ლიკვიდაციისათვის, რომლის შემოსავალი 200.000.000 მანეთი გამოიანგარიშა, ბიუჯეტის შენება.

სახელმწიფო ფონდში გადარიცხული მიწები მის განაწილებამდის გასცა ერთი წლის ვადით იჯარით უმიწაწყლო გლეხობაზე შემოსავლის 1—10-მდე.

რაც შეეხება აგრარულ რეფორმის გასატარებლათ გაწეულ ხარჯებს, 1919 წლის პირველ ნახევრისათვის კონტროლში მიღებულ ცნობების თანახმად გაწეული იყო 2 ნახ. მილიონამდე ხარჯი.

სატყეო ნაწილი

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების დროს საქართველოს ტერიტორიაზედ 772.220 დესიატინა ტყე იყო, რომელიც 37 სატყეო უბნად იყოფებოდა. ტყეების ნაციონალიზაციით ამას შეუერთდა ყველა კერძო მესაკუთრეთა ტყეების 1.042.772 დესიატინის სივრცით, რაც საერთოდ 1.815.000 დესიატინას უდრიდა.

პირველად კერძო ტყეების მიღების საქმეს აწარმოებდენ განსაკუთრებული კომისიები, რიცხვით 8 მაზრაში 17, მაგრამ მათი მუშაობა რთული, ძნელი და ერთ ადგილზე გაყინული აღმოჩნდა, ამიტომ მიწადმოქმედების სამინისტრო იძულებული შეიქმნა უკუეგდო თავისი წინად დასახული გეგმა და გადასწყვიტა ყველა კერძო მესაკუთრეთა ტყეები გამოეცხადებინა სახელმწიფოს ხელში გადასულად.

რაც შეეხება მიღებულ ტყეების აღწერას,—ეს მინდობილი ჰქონდა ტყეების მცველებს და შეუსრულებელი დარჩა; მხოლოდ ახლად სახელმწიფოს ხელში გადმოსული ტყეები არ არის აწერილი და მასთან გამოურკვეველია მათი სივრცე-რაოდენობა და მიწადმოქმ. სამინისტრო ამ საქმის დასაჩქარებლად და დასასრულებლად არავითარ ენერგიულობას არ იჩენს. ამავ დროს ტყის უსისტემოდ გაჩეხის მოსასპობად რაც უწინაც არსებობდა, ზომები არ არის მიღებული და ამ გარდამავალ ხანაში საშინელ განადგურების საზე მიიღო, მხოლოდ ეს აუწერელი დარჩა ყველგან, გარდა იმ ადგილებისა, სადაც მიმღები კომისია მუშაობდა. სამინისტროს განცხადებით მხოლოდ გაჩეხილ ძვირფასი ტყის ხეები, რომლების დვიროები იქვე ჰყრია მოუვლელად, რამოდენიმე მილიონს აღემატება. უმთავრესად ტყის გაჩეხა სწარმოებდა ახალციხისა და გორის რაიონებში, სვანეთში და ფოთის რაიონში.

გარდა ამისა, სამინისტროს განკარგულებაში გადავიდა აუარებელი სახაზინო დაწესებულებათა მიერ დამზადებული ხე-ტყის მასალა, როგორც, ყოფილ სამხედრო-სამრეწველო კომიტეტის მიერ ატენის უღელ-ტეხილში დამზადებული იყო 9.000 დვირე, კახეთში 1580 კუბ. საჟენამდე შეშა, ქუთაისის გუბერნიაში 74.000-მდე შპალი, ლიდუბეში ტფ ლისში 152,000 კვ. არშინი სახერხი მატერიალი.

ჩამოთვლილი ქონების ნაწილი გაიყიდა და უმთავრესი ნაწილი გაყიდვის მოლოდინში ლპებოდა, ფუჭდებოდა და თავის ღირებულებას ჰკარგავდა.

დაგროვილ მასალის წესრიგში მოყვანას და მის გამოყენებას მიწადმოქმედების სამინისტრო მხოლოდ ამ ბოლო დროს შეუდგა, მაგალითად 1920 წლის მარტში ქ. ახალციხეში შემდგარ იქნა კომისია კონტროლის წარმომადგენლის მონაწილეობით, რათა ადგილობრივად გადაეწყვიტათ ძველ დროის დამზადებული ტყის გამოტანის საკითხი და აღმოჩნდა აგრეთვე, რომ ქობლიან-აბასთუმანის რაიონებში 1915-1917 წლების განმავლობაში გაჩეხილი და დამზადებული ყოფილა 16.000 დვიროზედ მეტი. ეს უამრავი ტყის მასალა გადაეცა სამინისტროს მის განკარგულებაში, კომისიამ დაავალა ბორჯომის მამულებს ახლავე შემდეგისათვის გადაუდებლად წყლის მოდიდებასთან ერთად შესდგომოდა დვიროების წყლით ახალციხეში გადმოტანას.

ამ საკითხის შესახებ სახელმწიფო კონტროლი სთხოვდა სამინისტროს გამოერკვია: 1) რა ზომების მიღებას აპირობს იგი, რათა დამზადების ადგილიდან გამოტანილ იქნეს ხსენებული დამზადებული დვიროები, 2) რა განკარგულება მოჰყვა 1920 წლის 18 მარტის აქტს.

ამ შეკითხვაზე სამინისტროს სატყეო განყოფილებისაგან 1920 წ. 5 აპრილს 3237 №-ით მიღებული იქნა პასუხი, რომლიდანაც ირკვევოდა, რომ სამინისტროს ხე-ტყის მასალის გამოზიდვა დაუვალებია ბორჯომის ეროვნულ მამულებისათვის, მხოლოდ სამუშაოს თვალყურის დევნება ახალციხის რაიონის ტყეთა უნცროს რევიზორ დ. ხუციევისათვის და მუშაობას უკვე შეუდგნენ. ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ სამინისტრომ სხვა რაიონებშიაც გააცხოველა მუშაობა და მასალის გაყიდვა, ზოგჯერ საჯარო ვაჭრობებიც დაინიშნა, რომლებზედაც მასალა უფრო დიდ ფასებში გაიყიდა, ვიდრე შეფასებული იყო. მასთან ვაჭრობის შედეგები წინასწარ განსახილველად შემოდის კონტროლში დასკვნის მისაცემად.

იმის წყალობით, რომ ტყეების უდიდესი ნაწილი 95 პროცენტი არ არის აწერილი და გაზომილი, სატყეო მეურნეობა სწარმოებდა არა განსაზღვრული გეგმის მიხედვით, არამედ დაახლოვებითი ხარჯთაღრიცხვით, რომლებიც შედგენილი იყო ტყის მცველთა მიერ, რომლებსაც არ ჰქონდათ თავის განკარგულებაში აგარაკების არც ნამდვილად განსაზღვრული სივრცე, არც მათი დანერგილობის შემადგენლობის:—შეუძლებელი შეიქნა გამოანგარიშება მათი 1919 წლის შემოსავლიანობისა.

ტყეებიდან მოცემული შემოსავალი მცირეა: 1918 წლის პირველ ივლისიდან 31 დეკემბრამდე შემოვიდა 848.900 მან. მხოლოდ 1919 წლის 1-ლ ნახევარში 32 ტყის მცველთა კასების მიერ შეკრებილი იყო 1.600.000 მან. ანუ საშუალოდ თვეში 320.000 მან., რაც მცირე პროცენტებად უნდა იქნეს მიჩნეული, მით უმეტეს, რომ მასალის ფასები საგრძნობლად იქნა აწეული, მხოლოდ ტყეების სივრცე ბევრჯერ გადიდდა. თუ ვიგულისხმებთ, რომ ხე-ტყის მასალის მოთხოვნილება დიდია, არა მარტო საქართველოში, არამედ საექსპორტოდაც შეიძლება გამოყენება, უნდა ვიგულისხმოთ, რომ ტყეებს შემოსავალს 1918 და 1919 წლების ბიუჯეტში შემოსავლის მხრივ პირველი ადგილი უნდა დაეჭირა. ტყეების ექსპლოატაციის გარდა, რომელიც ხდებოდა ხეების ბილეთებით გაცემის წესით, სამინისტრო ზოგიერთ რაიონებში შეუდგა თვითონ დაემუშავებინა შპალები და შეშა უშუალოდ სამეურნეო წესით, ამასთან ერთად სამინისტრომ გადასწყვიტა გაეყიდა მასალა თვით ღირებულების ფასში და არ მიელო რა მხედველობაში საორგანიზაციო და სხვა ხარჯები, რომლებმაც ხელმოუჭიდნელობის წყალობით დაავალიანეს წარმოება. მაგალითად, განძრახული იყო აჯამეთის რაიონში გაეჩეხათ 800 დეს. ტყე და დაეწყოთ კულტურული მეურნეობა. მუშაობის წარმოება სამინისტრომ ფართო მასშტაბით დაიწყო, მაგრამ 2.500.000 მანეთამდე დახარჯვის შემდეგ იძულებული შეიქნა ხელი აეღო ოპერაციის წარმოებაზე და იგი ქალაქთან კავშირს გადასცა. ამისთანავე ბედი ეწვია სამინისტროს მეორე წარმოებასაც,—დამზადებინა ოქროს ვერძის ხააქციონერო საზოგადოების საშვალებით, რომელიც ხელშეკრულობის ძალით ვალდებული იყო ემუშავნა მუდმივად მიწადმოქმედების სამინისტროსათვის და ყოველთვიურად 1.500 კუბ. საჟ. შეშა დაემზადებია მისთვის.

დაიწყო რა თავის ოპერაციები 1918 წლის ოქტომბრიდან, საზოგადოებამ 1919 წლის 1-ლ ივლისისთვის შესძლო დაემზადებია 1696 კუბ. საჟ. შეშა და ჩამოეტანა ტფილისში 671 კუბ. საჟ. ამრიგად „ოქროს ვერძმა“ ვერ შესძლო ნავალდებულები 12.300 კუბ. საჟ. შეშის დამზადება, რისთვისაც ხელშეკრულობის ძალით მას 123.000 მანეთი უნდა გადაეხადა. სამინისტროს საზოგადოებასთან ანგარიშები არ გაუსწორებია. ყოველ შემთხვევაში ამ ოპერაციებიდან სამინისტრო 2 ნახ. მილ. ჯუმლი (ვალოვოი) მოგებას მოელოდა, მაგრამ რთულმა და ძვირად დამჯდარმა ადმინისტრაციამ და მრავალმა დეფექტებმა სრულიად უსარგებლოდ და საზიანოდ აქციეს იგი. შეშა მზადდებოდა ხმელისაგან დაწესებულ ნორმაზედ უფრო მოკლე, ვაგონები უწესრიგოდ იტვირთებოდა და სამინისტრო იძულებული იყო ეხადა ფული ნახევრად დატვირთულ ვაგონების, თუმცა ადგილობრივად ბლომად იყვნენ სამინისტროს აგენტები, რომლებიც ვალდებულნი იყვნენ ეთვალყურებიათ საზოგადოების მოქმედებისათვის.

გზა- და გზა უნდა აღინიშნოს აგრეთვე ტფილისის შეშის საწყობის ზარალიანობა. საწყობის ორგანიზაციას, მის შტატებს, ცოცხალ და მკვდარ ინვენტარის შეძენას, და თვით შეშის ტრიალის ოპერაციას თითქმის ავტონომიურად აწარმოებდა საწყობის გამგე კახელაძე. რევიზიის შემდეგ მოხდა საწყობის ლიკვიდაცია და დაიკეტა.

სატყეო საკულტურო საქმე სახელმწიფო მეურნეობის თვით დარგს შეადგენს. ტყიან ადგილებზე აღდგენა გამქრალ და დაცვა განადგურებულ ტყეებისა სამინისტროს გადაუდებელ საკითხად უნდა იქნეს აღიარებული. რა ნაციონალურ ტყის მოშენებით შეაჩეროს იგი მხოლოდ ზოგიერთ ადგილებში შეაჩეროს ის დამღუპველი დაზარალიანება, რომელსაც სასიკვდილო განაჩენი მიაქვს სასოფლო და სახელმწიფო მეურნეობაზე და დაშლას უქადის მიმოსვლის საქმეს, სპობს ნათესებს, ბაღებს, ვენახებს და თითქმის სოფლებსაც.

რედაქტორი: გრ. ვეშაპელი

სახ. სამინისტროს სტამბა [illegible] ქუჩ. 3